

ביל קלינטון: "הידיד הגדול ביותר בבית הלבן"

עזרה זהר

לשלטון בשנת 1996 ש"אתם תתעוררו כל בוקר ותראו שמדינה פלשתינית לא הוקמה". בהודעה תקופתית של הממשל לקונגרס האמריקני בינואר 1997 על מעמדה של ירושלים, נאמר: "הכרזות חוזרות של הפלשתינים בנוגע למדינה פלשתינית שבירתה ירושלים, היא רק הכרזה של עקרונות ולא 'פעולה' המשפיעה על מעמדה של ירושלים". בחודש מאי 1998 אמרה רעייתו של הנשיא, הגברת **הילארי קלינטון**, שלדעתה יהיה זה לטובת המזרח התיכון אם תקום מדינה פלשתינית. לאור כל הדברים המשונים שהתחוללו בבית הלבן בעידן ממשלו של קלינטון, אין להניח שהכרזותיה בנושאי חוץ של הגברת הראשונה לא היו על דעת בעלה.

בספטמבר אותה שנה ביקר קלינטון בעזה והשתתף בכינוס צמרת הרשות הפלשתינית, שבו נטלו חלק רבים מאנשי הממשל של ערפאת. כפי שתיאר זאת אחר כך **מחמוד אבאס** (אבו מאזן), היו דבריו של קלינטון במפגש בבחינת הכרה דה-פקטו במדינה פלשתינית ושינוי מהפכני במדיניות האמריקנית. הוא המשיך ואמר ש"קלינטון הכיר בזכות הפלשתינים להגדרה עצמית". כתב הניו-יורק טיימס, שהיה נוכח בפגישה, דיווח באותה רוח. קלינטון גם הצליח להביא את ממשלת ברק להסכמה להקמת מדינה פלשתינית. בכך הוא השיג, למעשה, את המטרה ששמה לעצמה מחלקת המדינה האמריקנית בסוף שנות הארבעים של המאה, מטרה שחמקה ממנה במשך כל השנים האלה. הכרזתו של קלינטון בעזה לא יכלה לבוא אלמלא טוהר אש"ף קודם לכן על ידי קודמיו של קלינטון. אף שאמריקה ניהלה משא ומתן חשאי עם אש"ף במשך כל השנים, הרי רק בינואר 1988 היא הסכימה לנהל עמו דיאלוג פומבי, זאת רק לאחר **שערפאת** אמר במסיבת עיתונאים בגינה כמה משפטים שניתן היה לפרשם כאילו אש"ף מבטל את השימוש בטרור ומוכן להכיר בישראל. למותר לציין ששני אלה לא קוימו עד היום. ועידת מדריד היתה הפעם הראשונה שבה אש"ף **לקח** חלק – לכאורה כמשלחת משותפת עם ירדן, למעשה התנערו שליחי אש"ף מיד עם

נשיא האמריקני ביל קלינטון השלים את הקדנציה השנייה שלו ופרש, כפי שהחוק האמריקני מחייב, אחרי 8 שנים בבית הלבן. הוא היה הנשיא האמריקני במשך כל תקופת אוסלו, ומעורבותו במשא ומתן בינינו לבין הערבים היתה משמעותית ביותר, הן מבחינת קביעת המדיניות והן מבחינת הזמן הרב שהקדיש אישית למשא ומתן זה, כגון השתתפותו בפגישות הממושכות בקמפ דייוויד (השני) ובפגישת וואי פלנטיישן, ביקוריו במזרח התיכון והפגישות הרבות עם חברי ממשלת ישראל ועם אנשי הרשות הפלשתינית בושינגטון. עיתונאים ישראלים רבים, ועמם אנשי ממשלתו היוצאת של אהוד ברק, טענו וטוענים שקלינטון הוא "הידיד הגדול ביותר שהיה לישראל בבית הלבן". אף שאין זה מקובל לראות יחסים בין מדינות באספקלריה של "ידידות", ראוי לבדוק אם קלינטון אכן נהג כלפי ישראל ללא משוא פנים ונקט עמדות כפי שהיה מקום לצפות מן העומד בראש מעצמה שהכריזה פעמים רבות כי היא בעלת-ברית של ישראל.

תמיכה במדינה פלשתינית

נקודה הראשונה המחייבת בדיקה היא **ההתייחסות להקמתה של מדינה פלשתינית**. בהסכם אוסלו המקורי משנת 1993 לא מוזכרת מדינה פלשתינית אלא 'רשות פלשתינית אוטונומית', שעמה תנהל ישראל משא ומתן. **פרס**, בחודשים המועטים שבהם שימש כראש ממשלה אחרי רצח רבין, אמנם הביע תמיכה בכינונה של מדינה פלשתינית, אך **נתניהו** חזר והכריז עם עלייתו

פרופ' עזרה זהר הוא מבקר חריף של סדרי השלטון במקומותינו. את השקפתו בדון פירסם בשני ספרים: "סדום או חלם" וכן "בצבת המשטר". עיז הוא חבר מועצת מערכת **נתיב** ומשתתף קבוע בכתב-העת. הגירסה האנגלית של ספרו על יחסי ישראל-ארה"ב, "פילגש במזרח התיכון", ראתה אור בהוצאת "גפן", 1999.

הגיעים מן השותפות וטסו לטוניס לקבלת הדרכה מערפאת. אף על פי שההכרה האמריקנית באש"ף נשענה על הודעתם שיימנעו משימוש בטרור, הרי כאשר חזרו והעלו את רמת הטרור לרמה בלתי מוכרת קודם לכן, לא מצא בכך ממשל קלינטון סיבה להפסקת ההידברות עמם.

מתן לגיטימציה לאי ביטול האמנה

לקלינטון גם היה חלק בכך שישראל השלימה בשתיקה לאי-ביטול האמנה הפלשתינית על ידי אש"ף. בהסכם אוסלו המקורי נכתב שבמליאה של המועצה הלאומית הפלשתינית תבוטל "האמנה הפלשתינית" הקוראת להשמדת ישראל. אש"ף התעלם מחובתו זו, כפי שהתעלם גם מרבות אחרות. ולא עוד אלא שבשנת 1998 פירסם את "חוקת הפתח" בראשותו של ערפאת, הגוף הדומיננטי ברשות הפלשתינית העומד להיפך למפלגת יחיד במדינה העתידה לקום. מן הראוי לציין שלצד "החוקה", "האמנה הפלשתינית" היא מסמך מתון יחסית. הימנעותו של אש"ף לבטל את האמנה עוררה כעס רב בישראל, וחלקים גדולים של הציבור ראו בכך אות לעובדה שאש"ף מסרב להכיר בישראל. קלינטון הציע שבפגישה בעזה, שבה השתתף, יימצאו אנשי המל"פ, חברי גופים אחרים מקורבים לשלטון, ושם תישמע הכרזה שהוא מוכן לראות בה ביטול האמנה. במילים אחרות, קלינטון איפשר לאש"ף שלא לבטל את האמנה, והשיג את קבלת הדבר בשתיקה על ידי ישראל.

למעשה תמך קלינטון לכל אורך דרכו באש"ף וקידם את דרישותיו: הוא לא דרש מערפאת לקיים את ההתחייבויות שקיבל על עצמו בעת החתימה על מסמך אוסלו, וכן קיום ההסכמים האחרים שנחתמו לאחר מכן. להפך, כל ההסכמים הופרו בריש גלי מבלי שנשיא ארה"ב ראה בכלל צורך להתערב בנידון. **מדלין אולברייט** אמרה: "ערפאת השקיע 100% (בחיסול הטרור) אך התוצאה אינה 100%" (הארץ, 25.3.97). קלינטון לא דרש מאש"ף לקצץ את "המשטרה" שלו לממדים שעליהם הוסכם, והתעלם לחלוטין מן העובדה שהצבא הפלשתיני (ואכן זה "צבא" לכל דבר ועניין) מספרו גדול פי ארבעה מן המותר, ומשמש בגלוי בסיס לגיוס חובה עתידי. הוא לא הרשה לפרסם בארצות הברית מה נעשה עם הכסף שהועבר לאש"ף, ודרש מן התקשורת שלא לפרסם את נאומו הגייהאד של ערפאת ואנשיו. קלינטון גם אמר שבחירתו של ערפאת לראש הרשות נעשה באורח דמוקרטי, והתעלם מכך שהוא סילק מהבימה את כל מי שרצה להתחרות בו. ביולי 1999 אמר הנשיא, בתשובה לשאלה היכן גורו הפלשתינים בארץ ישראל, ש"הם יוכלו לגור בכל מקום שירצו לחיות בו", כלומר, בכך ביטא תמיכה בדרישת אש"ף למימוש "זכות השיבה". בשיא המתיחות סביב הר חומה הוזמן ערפאת לבית הלבן, תוך שהנשיא מעתיר עליו כיבודים השמורים לאנשי מדינות. ב-15 בספטמבר 2000 הציע השגריר האמריקני **מרטין אינדיק** לראשונה שירותים לתחלק, בניגוד מוחלט למדיניות האמריקנית הקודמת, שיש להשאיר נושא זה למשא ומתן בין ישראל לערבים. זמן קצר לאחר מכן הפכה סוגיית ירושלים לחלק מההצעה האמריקנית, שכללה דרישה שבין חלקי העיר החשובים

אשר יועברו לשליטה ערבית, ייכלל גם הר הבית. במילים אחרות, קלינטון חזר לעמדתה המקורית של מחלקת המדינה משנת 1947.

באפריל 1998 חתמו 83 סנטורים על מכתב אל הנשיא ובו הם מביעים את התנגדותם לחץ אמריקני על ישראל בעניין דרישותיה של ישראל בתחום הביטחון, מה עוד שהממשל התחייב שלא להתערב בנושא זה. זאת על-אף שהחל בשנת 1994 מוסר הבית הלבן המלצות בסוגיית אש"ף הכוללות דיווח שיקרי, כאילו ערפאת מקיים את כל התחייבויותיו שעליהן חתם.

גם בזירת המזרח התיכון פעל קלינטון בניגוד לאינטרסים של ישראל. הוא אישר כמעט את כל דרישות הנשק של מדינות ערב החל בשנת 1993, ובכך עירער את ההבטחה לישראל לשמור על יתרונה האיכותי. הוא הסיר כמעט לגמרי את הלחץ מצדאם חוסיין, ואיפשר לו לחדש את ייצורו של נשק להשמדה המונית. בשנת 1993 הפעיל לחץ ברוטלי על רבין להחזיר ארצה את 400 אנשי החמאס שגורשו ללבנון כתגובה על פיגועים שביצעו. קלינטון גם הטריח את עצמו פעמיים להיפגש עם **אסאד** האב, פעם בדמשק ופעם בגינבה. חרף התקווה למשוך אותו למחנה האמריקני במחיר חיזוק ומודרניזציה של צבאו, הוא זכה בשתי הפעמים לזלזול מופגן מצד **אסאד**, בבחינת סטירת לחי מוסרית.

מינויו של מובארכ לשריף האזורי

העלתו של חוסני מובארכ לתפקיד של שריף ופוסק **אזורי**, אף הוא מעשה ידיהם של אמריקנים. התחיל בכך הנשיא בוש, אחרי שמצרים הצטרפה ל"קואליציה" בעת מלחמת המפרץ בשנת 1991, אך קלינטון המשיך בזה במשך שמונה שנים רצופות. הוא הכריח את ראשי הממשלה הישראלים לנסוע ולחזור ולנסוע אל מובארכ, המסרבו עד עצם היום הזה לבקר בישראל, ולהיוועץ עמו כאילו מדובר במדינאי נייטרלי. לא הפריע לקלינטון, "ידידו הגדול בבית הלבן", כי יחסה של מצרים לישראל עומד מפורשות בניגוד להסכם השלום שחתמו סאדאת ובגין. לא הפריעו לו הקריקטורות המתפרסמות בעיתונות המצרית מטעם, ספרי הלימוד ג'ושי ארס אנטישמי, שבמפותיהם ישראל אינה מופיעה, ההסתה הפרועה והאיסור למעשה על תירות לישראל ומסחר פתוח. יתר על כן, במשך שלטונו של קלינטון הקימה מצרים, בעזרתם הפעילה של מענקים נדיבים מאמריקה בערך של מיליארדי דולר בשנה, צבא המונה למעלה מ-600,000 חייל, מצויד במיטב הנשק האמריקני, וחיל אוויר המשתווה בגודלו וציודו לזה של ישראל. מבלי לשאול נגד מי בדיוק זקוקה מצרים, שאינה מאוימת על ידי איש, לצבא הזה, הכריחו אותנו האמריקנים לערוך פגישות חצי שנתיות של קצינים ישראלים עם קצינים מצרים. לא זו בלבד שאין נוהגים כך לגבי בעל ברית, אלא שגם אלמלא היה מדובר בבעל ברית, היתה אמריקה חייבת למתן את תמיכתה במצרים כל עוד אין היא מקיימת את ההסכם עם ישראל כנדרש.

סנדי ברגר לא היה לבד. בצידו שירתה מזכירת המדינה **מדלן אולברייט**, מי שנודעה בעוונותה לישראל עוד מימי משה דיין. לפני שנכנסה לתפקידה, החליטה גבי אולברייט לנסוע לפראג ל"מסע שורשים". שלושה מארבעת סביה של היהודייה המומרת נרצחו במחנות ההשמדה הנאציים, ואולברייט הדליקה לזכר נשמתם נרות... בכניסה בפראג, **מרטין אינדיק**, עוזרה של גברת אולברייט למזרח התיכון ושגריר בישראל, אמנם למד שנתיים באוניברסיטה העברית (פרק זה של חייו אינו מוזכר בביוגרפיה הרשמית שלו המחולקת על ידי השגרירות האמריקנית בתל-אביב), אך אחר כך הצטרף למכון מחקר יוני ואנטי-ישראלי בווישינגטון. בתור שגריר בארץ הוא נמנע מלהופיע בחגיגת 3000 שנה לירושלים, בשל "התחייבויות קודמות", כפי שהסביר. עוד יהודים פעלו במחלקת המדינה: **דניס רוס**, אשר שימש שגריר מיוחד לסכסוך הישראלי-פלשתיני, סגנו **אהרון מילר**, ודובר המחלקה **גימס רובין**. מניסיון רב שנים אנו יודעים שבדרך כלל אין פקידים יהודים בממשלים אירופים או אמריקנים נמנים עם אוהדי ישראל, וזאת בלשון המעטה.

★

ביוני 1995, לכבוד חגיגות 3000 שנים לירושלים, החליט הקונגרס בווישינגטון ברוב מוחץ, להעביר את השגרירות של ארצות הברית לבירתה של מדינת היהודים, שהרי אין תקדים לכך שמדינה אינה מכירה בבירתה של בעלת-ברית. והרי אין המדובר בסתם בירה, אלא בירושלים, עיר המזוהה על ידי כל בן תרבות כבירת ישראל זה אלפי שנים, כפי שיודע כל אמריקני מקריאת התנ"ך והברית החדשה. קלינטון מנע זאת על ידי צו נשיאותי המאפשר לנשיא על פי החוקה אמריקנית לבטל באופן חד פעמי החלטה של הקונגרס. הימנעותו של השגריר אינדיק להופיע בחגיגות 3000 שנה לירושלים אותתו עוד בשלב מוקדם על כוונותיו של קלינטון. בהסכם אוסלו ובמזכר ההבנה שנחתם בנוכחותו על מדשאת הבית הלבן לא נאמר דבר על מדינה פלשתינית, ובוודאי לא על כך שבירתה תהיה ירושלים. יתר על כן, קלינטון הודיע לקונגרס שאין משמעות לדיבורים של אש"ף בעניין זה (ראו לעיל). לבסוף, לא רק שקלינטון הציע לירושלים תהיה בירת המדינה הערבית, אלא גם שהר הבית, לב ליבו של העם היהודי במשך אלפי שנים, יימסר לערבים.

מעורבות אמריקנית ותלות ישראלית

הלחץ שהפעיל הנשיא קלינטון על ראשי הממשלה הישראלים היה כה כבד, עד שהתקשו לעמוד בפניו והתקפלו פעמים מספר, ותהליך אוסלו הפך לסיוט יותר מאשר תקווה. אחוז גדל והולך של הציבור החל מבין שהתהליך אינו מוביל לשלום, חרף, או דווקא בגלל, הוויתורים הכבדים שנכפו על ישראל. אולם הנשיא קלינטון לא הסתפק בזה, ובתקופת כהונתו גדלה משמעותית מעורבותה של ארצות הברית בתהליך תוך מאמצים להגדיל את תלותה של ישראל בארצות הברית, עד לכמעט הידרדרות למעמד של "רפובליקת בנות". בתחום

קלינטון בעזה - לגיטימציה נשיאותית למדינת טרוו

כאשר הנשיא קארטר העלה באחד מטאומויו בשנת 1975 את סוגיית "זכותם הלגיטימית של הפלשתינים", ומדבריו השתמע כי הוא תומך בפתרון טריטוריאלי העלול להוביל ליישות ערבית עצמאית בארץ ישראל המערבית, היתה תגובתו של ראש הממשלה מייזית ונחרצת. "הנשיא קרט" אמר יצחק רבין, "איננו מבין את האינטרס הישראלי, ואני דוחה את דבריו מכול וכול. לא יקום ולא יהיה!". אולם כאשר הנשיא קלינטון עשה ואמר דברים חמורים לאין שיעור, זכה על כך מפיהם של ראשי ממשלה בישראל לכינויי הערצה בנוסח: "מעולם לא היה בבית הלבן ידיו גדול יותר ישראל".

יהודי החצר

הנשיא קלינטון הכליל בממשלו יהודים רבים, יותר מאשר נשיא כלשהו לפניו. הבולט ובעל ההשפעה הגדולה ביותר הוא סנדי (שמואל) ברגר. הוא היה המתאם והיועץ העיקרי של הנשיא, ומה שלא פחות חשוב, אוזנה של הגברת הראשונה היה כרוי לדבריו. ברגר, ליברל קיצוני מאמין, חרף כל הקורה בעולם המציאותי, ב"קהילייה גלובלית הקושרת לאומים לרשת של אינטרסים כלכליים. הסדר הישן חלף". באוניברסיטת קורנל הוא היה תלמידם של שניים: פרופ' לה-פאבר, מי שטען שארה"ב אשמה במלחמה הקרה, ופרופ' קהאן, שהגן על מעשיו של הכמר-רוגי הקמבודי. אחר כך עבד למען מק-גברן, והיה כותב נאומים בממשלו של קרט. איש הגוף השמאלני הקיצוני "ברירה", וממנהיגי "שלום עכשיו". לא יכול להיות ספק שהשפעתו היתה ניכרת בעמדתו של קלינטון לגבי הבלקן ותמיכתו הגורפת במוסלמים שם. מקובל להניח שהוא האחראי ללחץ הכבד שקלינטון הפעיל על ישראל, שסיכן את עצם קיומה, כדי לפייס רב-טבחים ערבי, המכריזו בגלוי שמטרתו היא השמדת ישראל. סביר להניח שהרעיון, שאותו ביטא קלינטון פעמים רבות, ש"צריך לקחת סיכונים למען השלום" לא יכול לצמוח אלא במוחו של שמאלן יהודי המעוות מייסודו את העיקרון העומד מאחורי התיבה "שלום". וכי מדוע יש בכלל לקחת סיכונים למען שלום? הרי כל עיקרו של "השלום" שהוא בא לבטל סיכונים.

זה יש למנות את ההתקשות של הממשל, תוך שימוש בנימוקים שקריים, למנוע את עסקת ה"פלקון" עם סין. אין ספק שדרישה זו לא באה אלא במטרה לפגוע קשה בתעשיית הנשק הישראלית. זאת ניתן ללמוד מן הדרישה הנוספת בעניין זה: שישראל תזדקק לאישור אמריקני לכל עסקת נשק שלה. אם ישראל לא תוכל לייצא את מוצרי תעשיית הנשק שלה, יהפוך ייצור הנשק בישראל בלתי כדאי בשל העלויות הגבוהות, והתוצאה תהיה בהכרח – תלות מוחלטת בארצות הברית.

היבט אחר הוא **חיזוק מעורבותו ומעמדו של ה-CIA בישראל**. ראש הסוכנות, **ג'ורג' טנט**, הקדיש זמן רב מאוד לישראל, **וג'ון או קונור**, נציגו בארץ, הוא בעל גישה חופשית כמעט לכל אתר ונושא ישראלי רלוונטי, ומאז מפגש וואי, הוא האיש הקובע עבור מחלקת המדינה, מי האשם בכל סכסוך בין ישראל לרשות. בשלוש השנים האחרונות היו אנשי ה-CIA משתתפים אינטגרליים בכל מפגש ישראלי-פלשתיני, ואין גם לשכוח שה-CIA אימן את חייליו של ערפאת בשימוש בנשק מודיעין מתוחכם (קול העיר 24.11.00).

קלינטון הרשה לאינדיק לפנות למנהיגים ערבים ישראלים, והציע להם אמצעים כספיים למבצע תעמולה למען בחירתו של ברק. ומעל לכל הוא הביע את אי-שביעות רצונו מראש הממשלה נתניהו בצורה כה בוטה עד שזה פגע קשות במעמדו בישראל (Wall Street Journal, 8.12.00). הנשיא האמריקני לא התבייש לשלוח את יועצו האישי כדי שאלה יובילו את מסע הבחירות הראשון של ברק – צעד שהוא בבחינת התערבות גסה בסדרי שלטון של מדינה ריבונית. יש מקום להניח שקלינטון גם שימן את מכונית התעמולה של ברק בדרכים אחרות.

אי-קיום הבטחות

לינטון הצטיין בין היתר בהפרת הבטחות לישראל. זאת עשו גם כמה וכמה נשיאים לפניו, ואפשר לומר שהפרת הבטחות מהווה כמעט חלק בלתי נפרד ממדיניותה של ארצות הברית במזרח התיכון. הבטחות נשיאותיות ניתנות על פי רוב לאחר שהממשל סוחט ויתורים כאלה או אחרים מישראל. אלה מאפשרים לנשיא להתפאר בפני הערבים ולהציג להם את עוצמתה של וושינגטון. במפגש בוואי הבטיח קלינטון **שעם חתימת ההסכם שיושג הוא יחון וישחרר את פולרד**. אולם, ברגע האחרון, לפני החתימה ממש, אמר לנתניהו שהוא נסוג

מהבטחתו. לברק הוא הבטיח **שדרוג היחסים והעלתם לרמה גבוהה יותר**, כדי להקל על ישראל הניצבת בפני שורת ויתורים מפליגה בתחום הביטחון. למעשה לא היה שום חדש בהצעותיו – אותם סעיפים עצמם נמצאו כבר בהסכמים קודמים של ארצות הברית עם ישראל (הארץ, 2.11.98), אך אחרי ויתוריו המקיפים של ברק ואחרי שנפסק המשא ומתן עם ערפאת, נסוג קלינטון מן השדרוג, כשם שגם נסוג מהבטחתו **לאספקת נשק מתוחכם**. ל"הבטחתו" **למתן סכום של 800 מיליון דולר עבור ההוצאות הכרוכות בנסיגה מרצועת הביטחון בלבנון**, לא היתה רגליים מראש, שהרי אין הנשיא יכול לממש סכום כזה אלא להמליץ עליו לקונגרס. אולם קלינטון היה ער היטב לסירוב הנחרץ של הקונגרס לממן עלויות של נסיגת ישראל, לבל יהוו תקדים לעשרות מיליארדי דולרים שיידרשו לפיני הגולן. הנה כי כן, קלינטון ידע בשעה שהבטיח כי דבריו אינם כי אם מן הפה ולחץ, אם לא הונאה גלויה.

סיכום:

חזרה למדיניות של מחלקת המדינה

אם נסכם את מה שקרה בתקופת קלינטון, ניתן לומר שהעדיפויות שלו היו: (1) הקמת מדינה פלשתינית, ו-(2) פתרון בעיית הפליטים על חשבונה של ישראל (N.Y. Post, 9.1.01). בכך הוא סיכן את קיומה של ישראל ועמל כדי להפוך בעל ברית שהיה בבחינת נכס אסטרטגי במזרח התיכון, לנטל פוליטי. הוא עזר לערפאת להפוך את תהליך אוסלו למכשיר להחלשתה של ישראל ופגיעה בה, והתערב בנעשה במדינת ישראל כאילו היתה "רפובליקת בנות". דברים אלה חמורים לכשעצמם, וברק קיבל אותם וגם הסכים לרבים מצעדיו האחרים של קלינטון. גם כאשר נתניהו, ראש הממשלה הקודם של ישראל, לא נשא חן בעיני הנשיא קלינטון, הוא לא היסס לאחוז באמצעים כשרים ובלתי כשרים כדי להפילו ולהמליך במקומו אדם כלבבו. מעשיו של קלינטון הם חמורים במיוחד אם נשים לב שבעשור האחרון גדלה בהתמדה תמיכת הציבור האמריקני בישראל, עד שהגיעה לרוב משמעותי (N.Y. Times, 26.4.98), והעם האמריקני וגם הקונגרס לא תמכו במדיניותו האנטי-ישראלית של קלינטון, ויש השערות שונות על שום מה הוא התמיד בה. ■